

Oxelösund

Riktlinjer- Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade i Oxelösunds kommun

Dokumenttyp Riktlinjer	Fastställd av Vård- och omsorgsnämnden	Beslutsdatum 2024-05-28	Reviderat
Dokumentansvarig Enhetschef IFO		Förvaring	Dnr VON 2024.27
Dokumentinformation			

Inledning.....	3
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.....	4
Sekretess och tystnadsplikt.....	4
Vem kan få insats enligt LSS?	5
Vilka är insatserna?	5
Handläggningstid.....	5
Begränsningar i insatserna	6
Goda levnadsvillkor.....	6
Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt	6
Att själv föra sin talan eller att företräddas av annan	7
Barnperspektivet.....	7
Begäran om insats.....	9
Utredning och bedömning av behov	9
Kommunicering.....	9
Beslut och underrättelse om beslut	9
Överklagande	10
Verkställighet av beslut	10
Omvårdnad.....	10
Uppföljning och omprövning av beslutade insatser.....	11
Insatserna enligt LSS	11

Inledning

De nationella målen för funktionshinderspolitiken är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

I slutet av 2017 beslöt Sveriges riksdag om ett nytt nationellt funktionshinderpolitiskt mål och tillhörande inriktning på arbetet för att nå detta. Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att "med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund". Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. Sverige har också ratificerat FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

I samband med att Sverige tillträdde konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har det bedömts att viktiga delar i konventionen, där exempelvis rätt till assistans, boende och service tas upp, uppfylls bland annat genom bestämmelser som tas upp i dessa riktlinjer. En särskild bestämmelse som införts mot bakgrund av barnkonventionen tas också upp i avsnitt 3. Oxelösunds kommuns verksamhet inom funktionshinderområdet ska vila på de grundläggande principer som följer av konventionerna, som de kommer till uttryck i gällande svensk lagstiftning.

Riktlinjerna har upprättats i samverkan mellan områdena Funktionsstöd och Individ- och familjeomsorg utifrån värdegrundsbegreppen **trygghet, gott bemötande och delaktighet** med utgångspunkt från Oxelösunds kommuns ledord:

- Medborgarperspektiv
- Helhetssyn
- Dialog
- Tydlighet

Riktlinjerna är ett levande dokument som formas efter samhällets förutsättningar och kommuninvånarnas behov och revideras årligen.

Dokumentet beskriver inledningsvis lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Därefter beskrivs hur man begär en insats, hur utredningen går till, hur beslut fattas och verkställs.

I kapitlet "Beskrivning av insatserna" ges en utförligare genomgång av innehållet i insatserna. I stycket under finns en vägledning till handläggning och verkställighet som anger en tolkning av begreppet goda levnadsvillkor. Varje år i samband med att verksamhetsplanen tas fram görs en översyn av detta dokument. Det är viktigt att understryka att dessa riktlinjer inte ersätter den individuella prövning som görs utifrån varje enskild ansökan.

Syftet med "Riktlinjer- Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade i Oxelösunds kommun", är att ge en information till enskilda och deras företrädare om lagstiftning och kommunens hållning i olika frågor. Samtidigt ger dokumentet vägledning till handläggare och verkställare.

LSS-insatserna täcker inte alla behov av individuellt stöd även om den enskilde hör till lagens personkrets. En person kan behöva bistånd enligt SoL också för att få ett helhetsstöd. Exempel på sådan hjälp kan vara trygghetslarm, matdistribution eller hemtjänst. Behandlingsinsatser ingår inte i LSS, inte heller daglig verksamhet för personkrets 3.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Lagstiftningen LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Efter behovsbedömning kan LSS ge rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service, utöver det som personer med funktionsnedsättning kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

LSS ger den enskilde rätt till insats om hon/han hör till personkretsen, har behov av insatsen och om behovet inte tillgodoses på annat sätt. Kommunen prövar om rätt till insats enligt LSS, även om den enskilde redan har stöd enligt annan lag, till exempel socialtjänstlagen (SoL). Kommunen informerar också om lagen och om innehållet i insatserna.

Kommunen ansvarar för nio av de tio insatserna som innefattas i LSS. Regionen ansvarar för insatsen råd och stöd. Råd och stöd är ett komplement till habilitering, rehabilitering och socialtjänst. Du kan få rådgivning och stöd av exempelvis en kurator, arbetsterapeut eller annan expert.

Sekretess och tystnadsplikt

För den som är eller har varit anställd av kommunen gäller Offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser om tystnadsplikt och handlingssekretess. Dessa bestämmelser gäller såväl anställda som uppdragstagare (Offentlighets- och sekretesslag 2009:400). Personal inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet omfattas av tystnadsplikt genom 29 § LSS. "Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han där vid erfärit om enskildas personliga förhållanden".

Riktlinjernas syfte

Riktlinjerna avser insatser enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och beskriver hur nämnden inom ramen för sitt uppdrag främjar jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Handläggarna fattar beslut om en insats efter en individuell bedömning utifrån den enskildes behov, under förutsättning att behovet inte tillgodoses på annat sätt. Insatsen ska tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning, rättspraxis, förarbeten till aktuella lagar, bindande föreskrifter från Socialstyrelsen och inriktning i Oxelösund kommuns Mål och Budget. Syftet med riktlinjerna är att de ska vara nämndens förtydliganden av rättspraxis, utgångspunkt för bedömningen av vad som är att anse som goda levnadsvillkor samt stödja rättssäkerheten för den enskilde brukaren genom att handläggningen blir mer enhetlig. Om uppgifter i riktlinjerna strider mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen ska riktlinjerna i denna del inte tillämpas. Riktlinjerna är tillämpliga oavsett var inom Vård- och omsorgsförvaltningens organisation frågor

om insatser enligt LSS aktualiseras.

Vem kan få insats enligt LSS?

För att få rätt till insats enligt LSS anger lagen att den enskilde ska tillhöra personkrets enligt 1 § LSS. Personkretsen är uppdelad i följande tre grupper:

Personkrets 1: personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd

Personkrets 2: personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller

Personkrets 3: personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Varje gång någon begär en insats enligt LSS ska personkretstillhörigheten prövas. Detta kan ofta göras utan någon mer ingående utredning i pågående ärenden. Första gången den enskilde ansöker om en insats görs alltid en personkretsutredning, där beslut om personkretstillhörighet fattas. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt utan blir en del av beslutet om insatsen.

Vilka är insatserna?

Insatserna för särskilt stöd och särskild service framgår av 9 § LSS. Insatserna är:

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. *Lag (2010:480).*

Handläggningstid

Ett ärende ska handläggas skyndsamt efter det att en ansökan inkommit (en ansökan kan inkomma både muntligt och skriftligt). Efter inkommen ansökan ska handläggare ta kontakt med den berörda personen eller annan för ärendet aktuell

person inom 14 dagar. Kontakten kan ske genom ett telefonsamtal eller genom att ett brev skickas hem med information om att ansökan mottagits. Om möjligt skall en tid för utredningssamtal bokas i samband med denna kontakt.

Individuella bedömningar görs i varje enskilt ärende och handläggningstiden påverkas av olika faktorer såsom ärendens komplexitet och tiden det tar att inhämta nödvändiga uppgifter från olika aktörer. Ärenden behöver utredas tillräckligt ur rättssäkerhetssynpunkt vilket kräver olika lång handläggningstid.

Utredningstiden bör vara som längst fyra månader för beslut som rör insats enligt 9 § 2 LSS. För insatser enligt 9 § 3 LSS - 9 § 10 LSS bör utredningstiden vara som längst tre månader.

Begränsningar i insatserna

Enligt lagen är personer som tillhör personkrets 3 inte berättigade till insatsen daglig verksamhet (framgår av 7 § LSS).

Enligt 9 b § LSS har den insatsberättigade endast rätt till insatser enligt 9 § 2 LSS efter det att personen fyllt 66 år om han eller hon beviljats insatsen innan 66-årsdagen eller om ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före personen fyllt 66 år och därefter blir beviljad insatsen. Insatser enligt 9 § 2 LSS får inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 66 år.

Goda levnadsvillkor

Den enskilde ska genom insatserna i LSS tillförsäkras "goda levnadsvillkor". Goda levnadsvillkor kan ses som ett övergripande begrepp som anger kvalitet och nivå på de särskilda insatserna.

De särskilda insatserna ska förebygga, minska följderna av och kompensera för den enskildes funktionsnedsättning. Insatserna ska vara samordnade och utformade så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och kunna delta aktivt i samhällslivet. Insatserna grundas på de behov och önskemål som den enskilde tycker är angelägna för att kunna leva så självständigt och oberoende som möjligt.

Behov och önskemål om stöd och service varierar från person till person, precis som en och samma person kan ha olika behov och önskemål i olika skeden i livet.

Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt

Verksamhet enligt LSS ska vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten ska det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges (6 § LSS).

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt LSS ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem (21a § LSS).

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas (21 b § LSS).

Dokumentationsskyldigheten är knuten till att det finns ett beslut som ger den enskilde rätt till en individuellt behovsprövad insats. Finns det inte ett sådant beslut finns det ingen skyldighet att dokumentera på individnivå. Information, rådgivning och vissa öppna verksamheter, till exempel träffpunkter, omfattas inte av dokumentationsskyldigheten.

Handlingar enligt LSS (personakt och sammanställningar av uppgifter) gallras 5 år efter att senaste anteckningen i personakten gjordes eller förhållandet i sammanställningen upphörde (21c § LSS). Undantag gäller för personer födda dag 5, 15 och 25 samt handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att en insats lämnats som avser boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar (21 d § LSS).

Var och en som fullgör uppgifter enligt LSS ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet (24 a § LSS).

Den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller som kan komma ifråga för insatser enligt sådan lagstiftning (24 b § LSS).

Bestämmelser som reglerar anställdas med fleras skyldighet att rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden benämns Lex Sarah. Här ingår också en skyldighet för den som bedriver verksamheten att efter en mottagen rapport utreda och avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller risken för missförhållande.

Vidare ingår skyldighet för den som bedriver verksamheten att om ett rapporterat missförhållande eller en risk för ett missförhållande är allvarligt snarast anmäla det till IVO, Inspektionen för vård och omsorg.

Att själv föra sin talan eller att företrädas av annan

Vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser måste det vara klart om den enskilde för sin talan själv eller om det är någon annan som företräder personen till exempel en vårdnadshavare, en god man/ förvaltare eller en företrädare genom fullmakt.

Rätten att företräda den enskilde måste vara styrkt genom exempelvis ett registerutdrag avseende uppdraget som företrädare eller genom fullmakt vilken är undertecknad av personen som ärendet gäller. Kopia på underlagen förvaras i personakt.

Barnperspektivet

Barn och unga ska bemötas med respekt och vara delaktiga i beslut som rör dem. Barn har rätt att få information och få komma till tals om de insatser som berör dem enligt LSS. Handläggaren träffar barnet och lyssnar på barnet och de barn

som kan uttrycka egna åsikter har rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor. Hänsyn tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Ett barn som fyllt 15 år har, om han eller hon inte uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning, rätt att själv beskriva i mål och ärenden enligt LSS. Förstår 15-åringen själv vad det gäller och kan uttrycka en vilja, kan ansökan inte hanteras enligt lagen enbart på vårdnadshavarens eller annan legal företrädarens begäran. Har föräldrarna gemensam vårdnad om barnet är båda föräldrarna parter i ett ärende som rör barnet, även om de inte bor tillsammans.

Om barnet har två vårdnadshavare och den ena inte samtycker till en åtgärd till stöd för barnet, får nämnden besluta att åtgärden ändå får vidtas om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller en insats enligt 9 § 4, 5 eller 6 i LSS (Föräldrabalken 6 kap.13 a §).

Samtycke

Samtycke till insatser enligt LSS gäller från och med att barnet fyller 15 år. Barn som fyllt 15 år kan också själv ansöka om insatser. Vårdnadshavaren har dock rätt och skyldighet att bestämma i barnets angelägenheter upp till att barnet fyller 18 år. En begäran från en person mellan 15 och 18 år att exempelvis flytta till bostad med särskild service kan därför inte bifallas mot vårdnadshavarens vilja och inte heller mot den unges vilja. Om det skulle innebära fara för den enskildes utveckling ska en anmälan till individ- och familjeomsorgen (IFO) barn- och unga göras.

I ärenden som berör vuxna människor är det den enskilde som företräder sig själv, om det inte finns någon annan person som har fått i uppdrag att företräda den enskilde, till exempel en god man eller förvaltare. Oavsett om en företrädare finns ska den enskilde alltid ges möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem.

Nämnden ska anmäla till överförmyndarnämnden om den finner att god man eller förvaltare bör utses för någon som inte själv kan bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Tingsrätten fattar slutligt beslut i frågan. Om behovet av företrädare inte kvarstår ska nämnden anmäla detta till överförmyndarnämnden.

Av "Rollkoll- vad gör en god man och förvaltare?" (material framtaget av riksförbundet för frivilliga samhällsarbetare 2015) framkommer följande: "Uppdragen som god man eller förvaltare är mycket lika. Det som skiljer är att du som har god man ska godkänna gode mannens beslut. Om du inte kan göra det på grund av svår funktionsnedsättning eller sjukdom ska gode mannen göra det som är bäst för dig. För att ta reda på vad som är bäst kan till exempel anhöriga eller boendepersonal tillfrågas. En förvaltare kan ta beslut utan ditt godkännande. Så långt det är möjligt ska förvaltaren ta reda på vad du vill, men förvaltaren bestämmer vad som är bäst att göra utifrån ditt behov.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom socialtjänsten är enligt SoL skyldiga att genast anmäla till Vård- och omsorgsnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att nämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Denna skyldighet omfattar även verksamhet enligt LSS. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan olika myndigheter och självständiga verksamhetsgrenar inom socialtjänsten bryts. Anmälan ska göras till individ- och familjeomsorgen (IFO) barn- och unga för utredning av barnets situation och behov.

Begäran om insats

Insatser enligt LSS ges enbart på den enskildes begäran eller på begäran av god man, förvaltare, vårdnadshavare eller ombud via fullmakt. En begäran ska helst göras skriftligt men kan också göras muntligt. Kommunen har en särskild blankett för begäran om insatser enligt LSS, se www.oxelosund.se.

Den enskilde måste kunna styrka sina uppgifter genom att visa upp handlingar, till exempel läkarintyg. I samband med underskrift av begäran om insats lämnar den enskilde medgivande till att uppgifter som är nödvändiga för bedömning av rätt till begärda insatser och som är sekretessbelagda hos andra myndigheter eller inom egna förvaltningen får inhämtas av Vård- och omsorgsförvaltningen. Ett muntligt samtycke dokumenteras.

Om nödvändiga uppgifter inte får inhämtas, eller den enskilde på annat sätt inte medverkar till utredningen, kan följden bli att begäran avslås.

Utredning och bedömning av behov

Vid bedömning om en person har rätt till LSS-insats, prövas om han/hon:

- tillhör personkrets enligt LSS
- har behov av sökt insats
- att behovet inte är tillgodosett på annat sätt, samt
- den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor

Det görs alltid en individuell bedömning utifrån den enskildes situation och behov. Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning bör jämföras med villkoren för andra människor i samma ålder och med liknande förhållanden. Vid en bedömning av den enskildes situation och behov ska den enskildes eventuella förmåga att klara vissa delar av det som personen nu behöver stöd med. I utredningen skall alltid tas in framtida förutsättningar att klara delar av den beviljade insatsen själv och därmed tidsbegränsa insatsen om dessa förutsättningar finns.

Kommunicering

Enligt Förvaltningslagen (2017:900) har den enskilde rätt att yttra sig om allt material av betydelse för beslutet innan beslutet fattas, såvida det inte finns särskilda skäl mot detta (se förvaltningslagen). Vid förslag till delavslag eller avslag ska den enskilde och/ eller företrädare delges utredningen cirka 10 arbetsdagar innan det att beslutet ska fattas. Sökanden har då möjlighet att lämna synpunkter som handläggaren kan tillföra utredningen. KommunikERING av utredning är inte nödvändig om beslutet blir det den enskilde begärt.

Beslut och underrättelse om beslut

Beslut enligt LSS fattas av handläggare, förste biståndshandläggare eller enhetschef för IFO Myndighet på delegation av Vård- och omsorgsnämnden eller av Vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott. Beslutet kan vara bifall eller avslag (helt eller delvis). Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet.

Vid ett tidsbegränsat beslut måste den enskilde begära insatsen på nytt innan nämnden fattar beslut om att insatsen ska fortsätta. I samband med att en insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Se mer under avsnittet "Individuell plan".

Överklagande

Ett beslut som helt eller delvis gått den enskilde emot kan överklagas till förvaltningsrätten (första instans). Information om hur beslutet överklagas lämnas i samband med att beslutet delges den enskilde. Om den enskilde har frågor gällande överklagningsprocessen skall handläggare vara behjälplig i detta.

Överklagandet måste ha kommit in till Vård- och omsorgsnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. Alla avslagsbeslut skickas skriftligt. Om överklagandet har kommit in för sent avvisas det.

När ett överklagande kommer in till Vård- och omsorgsnämnden görs en prövning om det har kommit in i rätt tid. En omprövning av beslutet görs om det är uppenbart felaktigt. Om nämnden omprövar beslutet enligt enskilds begäran överlämnas ärendet inte till förvaltningsrätten. Om nämnden står fast vid fattat beslut skickas överklagandet till förvaltningsrätten, tillsammans med kopior på handlingar i ärendet och ett yttrande från nämnden. Detta bör ske snarast, det vill säga inom en vecka.

Alla domar delges Vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott.

Verkställighet av beslut

Vid beslut om bifall är det innehållet i beslutet som avgör hur det verkställs. Handläggaren skickar en beställning till den enhetschef eller motsvarande som ansvarar för att verkställa beslutet. Beställningen består av behovsutredningen och beslutet. Detaljerna för hur beslut ska verkställas beskrivs i en genomförandeplan som upprättas tillsammans med den enskilde. Verkställigheten ansvarar för att upprätta genomförandeplanen.

Tidsbegränsning

Samtliga beslut enligt LSS ska i normalfallet vara tidsbegränsade då behovet av insatsen kan komma att variera över tid. Behovet kan också vara svårbedömt varpå ny prövning kan vara aktuell. Vid tillsvidarebeslut görs detta i samråd med förste biståndshandläggare.

Ett beslut om tidsbegränsad insats upphör att gälla när beslutstiden har löpt ut. Om det då fortsatt föreligger ett behov av insats ska en ny begäran göras och ett nytt beslut fattas. Handläggare ska följa upp när ett tidsbegränsat beslut upphör att gälla och ge den enskilde information om att en ny begäran krävs, om denne önskat fortsatt insats. I samband med att en sådan ansökan prövas ska också en uppföljning av den dittills bedrivna insatsen ske.

Omvårdnad

Omvårdnad innebär att den enskilde får det stöd och den hjälp som han/ hon behöver. Här ingår även att få känna trygghet och säkerhet. Stödet kan bestå av praktisk hjälp eller vara av mer vägledande natur, allt utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Oavsett innehåll ska stödet ges på ett sådant sätt att den stärker den enskildes egna förmåga.

Med individuellt stöd avses all anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som skall tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov, till exempel

hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg samt hjälp att planera framåt
- göra den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel, och den tandvård tillgänglig som den enskilde behöver
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls

Stödet ska kontinuerligt anpassas efter rådande omständigheter så att den hela tiden svarar mot den enskildes aktuella situation. En förutsättning för en sådan utformning av omvårdnaden är att den noggrant planeras, dokumenteras och följs upp.

Uppföljning och omprövning av beslutade insatser

I LSS finns inga bestämmelser som anger hur ofta nämnden ska följa upp ett beslut om insatser enligt 9 § LSS. Den enda bestämmelsen där någon tidsram anges är 10 § som gäller den enskildes möjlighet att begära att individuell plan upprättas. En sådan plan skall omprövas fortlöpande och detta görs minst en gång per år.

Samtliga beslut om insats enligt LSS följs upp minst en gång per år. Beslut som rör insatser riktade till barn följs upp var sjätte månad. Förstagångsärenden rörande barn följs upp efter 3 månader.

Gynnande beslut, både tidsbegränsande beslut och beslut som gäller tillsvidare, kan som regel inte ändras eller återkallas. Från denna huvudregel gäller vissa undantag:

- Vilseledande uppgifter: Om beslutet tillkommit som en direkt följd av ofullständiga eller oriktiga uppgifter från den sökande
- Vid väsentligt ändrade förhållanden: Det kan finnas andra starka skäl att ändra ett beslut. Om behovet väsentligt förändrats anses sådana starka skäl föreligga. Det är bara sådana förhållanden som beaktats vid det ursprungliga beslutet som kan föranleda omprövning
- Återkallelseförbehåll/ omprövningsklausul: När återkallelseförbehåll/ omprövningsklausul finns med i beslutet som kan ge skäl till omprövning.

Ansvarig enhetschef för verkställigheten, den enskilde och eventuell företrädare ska meddela förändringar som kan påverka insatsen till handläggaren.

Insatserna enligt LSS

9 § 1 LSS rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,

Beskrivning

Regionen kan erbjuda rådgivning och annat personligt stöd av övergripande karaktär. Det rör sig om expertstöd där medicinska, psykologiska, pedagogiska och sociala aspekter av funktionshindret beaktas. Insatsen ska vara ett komplement till exempel habilitering, rehabilitering och socialtjänst. Rätt till

rådgivning och stöd har personen själv, dennes anhöriga, personal och familjehemsföräldrar. Regionen har det totala ansvaret för insatsen. Mer information om denna insats kan läsas på regionens hemsida.

www.regionsormland.se

9 § 2 LSS biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken

Beskrivning

Insatsen avser ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer. Insatsen är till för personer med stora och varaktiga funktionshinder som behöver hjälp med ett eller flera grundläggande behov. De sju grundläggande behoven är följande:

1. Andning
2. Personlig hygien
3. Måltider
4. Av- och påklädning
5. Kommunikation med andra,
6. Stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom, och
7. Stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes fysiska hälsa

Om den enskilde på grund av en psykisk funktionsnedsättning behöver kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att han eller hon själv ska klara att tillgodose ett grundläggande behov som avses i första stycket 2-5, ska sådana insatser beaktas som en del av hjälpen med det grundläggande behovet.

Hjälp med behov enligt första stycket 1, 6 och 7 ska anses som hjälp med grundläggande behov, oavsett hjälpens karaktär. Detta gäller även hjälp med måltider i form av sondmatning och hjälp i form av kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Rätt till två eller fler assistenter samtidigt kan endast vara aktuellt när möjligheterna att få bidrag enligt lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), har utretts.

Om de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka beslutar Försäkringskassan om assistansersättning enligt SFB, socialförsäkringsbalken 51 kap. Vid tillfällig utökning av assistansen, utöver vad som beviljats inom ramen för SFB-beslutet, gör den enskilde en ansökan hos kommunen som utreder behovet. Exempel på ett tillfälligt behov av utökning kan vara en tillfällig försämring på grund av sjukdom.

Enligt 9 b § LSS avser insatser enligt 9 § 2 tid efter det att den insatsberättigade har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken endast om

1. insatsen har beviljats innan han eller hon har uppnått riktåldern för pension,

eller

2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före den dag när riktåldern för pension uppnås och därefter blir beviljad.

Insatser enligt 9 § 2 får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har uppnått riktåldern för pension.

Finns ett utökat behov av insats för en person som har uppnått riktåldern för pension kan ansökan göras gällande att komplettera insatsen med insats i form av hemtjänst enligt SoL.

Det finns inga juridiska hinder för att en insats ska kunna omprövas för en person som har uppnått riktåldern för pension om det föreligger skäl för detta.

Vägledning

Kommunen gör alltid en bedömning utifrån de uppgifter som finns i ett ärende enligt rådande lagstiftning och rättspraxis. Bedömningsgrunderna för rätt till personlig assistans ska dock så långt som möjligt vara samordnade med Försäkringskassans motsvarande bedömningsgrunder för erhållande av assistansersättning enligt SFB.

När bedömning görs ska utgångspunkten vara att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv så likt andra i samma ålder som möjligt.

Av rättspraxis framgår att det inte finns någon bestämd undre tidsgräns för att ha rätt till personlig assistans. Såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter måste beaktas (se RÅ 2009 ref. 57). HFD 2018 ref. 13 har dock fastslagit att ett hjälpbehov om tre timmar per vecka för hjälp med grundläggande behov inte tillräckligt omfattande för att ha rätt till personlig assistans. Individuella bedömningar är alltid aktuellt men en utgångspunkt i Oxelösunds kommun är att de grundläggande behoven bör överstiga sju timmar per vecka för att personlig assistans ska vara aktuellt.

Om den enskilde beviljats insatsen är viktigt att den enskilde och den personlige assistenten i möjligaste mån gör sysslorna tillsammans, till exempel är de pedagogiska och sociala inslagen viktiga och bör framhållas. Den enskilde ska efter förmåga aktivt delta i utförandet av sysslorna. Den enskildes make, maka, sambo utför de sysslor som bedöms normalt i ett parförhållande enligt äktenskapsbalken. Make, maka, sambo behöver i vissa fall ta ett större ansvar än tidigare för dessa uppgifter. Make, maka, sambo förutsätts inte svara för hjälp med personlig omvårdnad. Samråd mellan den enskilde och assistenten är viktigt när insatserna praktiskt utformas.

Val av assistansanordnare

Den enskilde kan välja att assistansen ska utföras av kommunen eller att en privat utförare ska vara assistansanordnare. Det går också att få ekonomiskt stöd och själv vara arbetsgivare. Stödet ska ges av ett begränsat antal personer, personliga assistenter. Den enskilde har inflytande över valet av sina assistenter.

I Oxelösunds kommun är det Carelli assistans som utför den kommunala assistansen.

Ett avtal upprättas mellan den enskilde och assistansanordnaren kring assistansens utformning, schemaläggning och genomförande. Assistansanordnaren svarar då för det praktiska kring anställning, löneutbetalning, personal och administration. Den verksamhetsansvariga är ansvarig för det dagliga arbetet och säkerställer att verksamheten håller god kvalitet.

Tillstånd

Kommuner behöver inget tillstånd men ska anmäla till IVO att de bedriver sådan verksamhet som för en privat aktör är tillståndspliktig.

För att en privat utförare ska ha rätt att bedriva personlig assistans krävs tillstånd från IVO. En kommun ska själv kontrollera om de utförare som anlitas har tillstånd eller inte. Det går att göra genom att utförarna av verksamheten visar sina tillstånd. Det går också att ställa frågan till IVO via e-post.

En privatperson som ordnar sin egen assistans behöver anmäla detta till IVO på en särskild blankett.

9 § 3 LSS Ledsagarservice

Beskrivning

Ledsagarservice kan erbjudas för att den enskilde ska kunna besöka vänner, delta i fritids- kultur- och nöjesaktiviteter, föreningsliv med mera.

Ledsagarservice kan beviljas både som en regelbunden insats och som en tillfällig sådan. Den är i första hand tänkt att tillgodose aktiviteter i närmiljön men kan även gälla för tillfälliga resor, studiecirkel/kurser eller familjeangelägenheter.

Vägledning

Kravet på goda levnadsvillkor bedöms i de allra flesta fall uppfyllas genom att den enskilde har möjlighet att delta i en individuellt planerad fritidsaktivitet per vecka. Därutöver kan fritidsaktiviteter av mer tillfällig natur förekomma.

Ledsagning vid semesterresa beviljas endast om synnerliga skäl finns. Ledsagning för besök hos släkt/ närstående prövas individuellt med en generösare hållning än vid semesterresa.

Ledsagarservice beviljas inte för aktiviteter som ingår i habilitering/ rehabilitering, till exempel till behandlingar som bad eller sjukgymnastik. Ledsagarservice beviljas i regel inte till personer som har beslut om bostad med särskild service verkställt, då kultur- och fritidsaktiviteter ingår i boendets uppdrag. Detta gäller även ledsagarservice för semesterresa där brukaren har beslut om bostad med särskild service. Om den enskilde är beviljad personlig assistans enligt LSS eller SFB ingår ledsagarservice i den insatsen. Någon ledsagning utöver detta beviljas som regel inte.

Ledsagning för barn under 12 år ingår normalt i föräldraansvaret.

Ledsagaren ska vara en person utanför familjekretsen. Inför ett uppdrag ska ledsagaren uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret. Omvårdnad ingår inte i insatsen.

Omfattning

Beslutet anges i timmar per månad. Delegat fattar beslut om ledsagarservice avseende högst 3 timmar per vecka vilket sedan kan räknas om till timmar per månad om behovet avser en regelbunden insats. Beslut avseende mer omfattande behov än detta fattas av annan enligt gällande delegationsordning.

Grundtanken är att outnyttjad ledsagning inte kan sparas. LSS bygger på behovsbedömning. Är behovet en månad reducerat innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter. Vid utökat behov kan den enskilde begära fler timmar.

9 § 4 LSS Biträde av kontaktperson

Beskrivning

Kontaktperson är ett personligt stöd för personer med funktionsnedsättning som saknar ett socialt sammanhang. Kontaktpersonen kan ersätta eller komplettera gemenskap med andra exempelvis med anhöriga, i arbetslivet eller i ett fritidssammanhang. Insatsen syftar till att bryta social isolering.

Den huvudsakliga uppgiften för en kontaktperson är att medverka till en rikare fritid och bryta social isolering för den enskilde. En kontaktperson träffar brukaren regelbundet för att göra saker tillsammans, utifrån den enskildes intressen. Omvårdnad ingår inte i insatsen. Brukare betalar ej för kontaktperson men betalar för egen mat och aktiviteter.

Kontaktpersonen är ingen legal företrädare för den enskilde och kan därför inte företräda personen i olika sammanhang, exempelvis för att begära en insats enligt LSS.

Vägledning

I samband med utredning av behov av kontaktperson ska den sökandes sociala nätverk i form av exempelvis familjemedlemmar, vänner, arbetskamrater, grannar och personal vägas in.

Insatsen är i första hand avsedd för personer i ordinärt boende. Personer som har bostad med särskild service ska i regel få hjälp av personalen på boendet att bryta isolering och hitta lämpliga fritidsaktiviteter och har därmed inte rätt till kontaktperson.

Det kan vara möjligt att i vissa fall ha mer än en kontaktperson.

Kontaktperson beviljas i normalfallet från det att personen fyllt 12 år. Insatsen kan beviljas i särskilda fall i de fall barnets behov inte kan tillgodoses inom ramen för normalt föräldraansvar.

En personal som på annat vis ger stöd till den enskilde, kan inte dessutom vara dennes kontaktperson.

Inför ett förordnande ska kontaktpersonen för uppdrag gällande personer under 20 år, samt personer med omfattande intellektuella funktionshinder, uppvisa ett utdrag ur belastningsregistret. Ett avtal upprättas mellan den enskilde och kontaktpersonen där det framgår hur ofta man ska träffas och vilka aktiviteter man ska göra tillsammans. Ett sådant avtal upprättas tillsammans med en samordnare och både den enskilde och kontaktpersonen får var sitt exemplar av avtalet. Kontaktpersonen förordnas för uppdraget.

Omkostnadsersättning och arvode utgår enligt gällande bestämmelser. Familjehemssekreterare ger information och förberedelser inför uppdraget.

Vård- och omsorgsförvaltningen anordnar kontaktpersonsträffar, där man får möjlighet att utbyta erfarenheter kring kontaktpersonsrollen och får aktuell information.

Omfattning

Omfattningen är insatsen är två till fyra tillfällen per månad.

9 § 5 LSS Avlösarservice

Beskrivning

Syftet med insatsen är att föräldrar eller makar som lever tillsammans med någon som har stora funktionsnedsättningar ska få en möjlighet att koppla av och utträta sysslor utanför hemmet. Avlösning kan också vara en förutsättning till att föräldrar ska kunna ägna sig åt det funktionsnedsatta barnets syskon.

Avlösarservice ges med hemmet som utgångspunkt, men givetvis får avlösaren och den funktionsnedsatta lämna hemmet för att till exempel gå på promenad, till lekplatsen eller liknande aktivitet i närområdet.

Vägledning

Vid behov av avlösarservice hos barn där föräldrarna har delat föräldraansvar och är särbo ska det beaktas att det förekommer en naturlig avlastning.

Avlösning bör kunna ges både som en regelbunden insats och i situationer som inte kan förutses. Den bör vara tillgänglig under dagtid, kvällar samt under helger. Stödet utformas individuellt efter behovet.

Avlösarservice beviljas inte personer som har personlig assistans eller bor i bostad med särskild service.

Insatsen ska inte beviljas för att anhöriga ska arbeta. Insatsen ska inte användas i situationer som orsakas av den enskildes ändrade förhållanden, till exempel sjukdom vid skolgång eller genom ändrade tider i annan verksamhet.

Avlösningen gäller endast den som är beviljad insatsen, ej syskon.

Det är kommunen som ansvarar för insatsen och som också avgör vem som anlitas som avlösare. Om den enskilde själv har förslag på lämplig person, utanför det egna hushållet, kan kommunen välja att anlita honom eller henne. Den som får uppdraget som avlösare tar då tillfälligt över omvårdnaden och tillsynen. Som avlösare utför man inga hushållssysslor eller hämtar/lämnar på förskola/fritidshem/skola.

Omfattning

Hållningen är individuell prövning när det gäller rätten till insatsen avlösning i hemmet. En individuell bedömning och prövning av behovet görs alltid. Vid bedömning av insatsens omfattning tas hänsyn till familjesituationen. Delegerat utgår från 1-3h i veckan.

Avlösarservice beviljas med visst antal timmar alternativt dygn per kalendermånad. Tillfälligt utökad avlösarservice kan beviljas då närstående är i behov av extra avlastning.

Grundtanken är att outnyttjad avlösarservice inte kan sparas. LSS bygger på behovsbedömning. Är behovet en månad reducerat innebär det inte med automatik att behovet är större månaden efter.

9 § 6 LSS Korttidsvistelse

Beskrivning

Insatsen är främst avsedd för dem som bor hos anhöriga/ närstående. Syftet med korttidsvistelse är att erbjuda den enskilde miljöombyte och rekreation samtidigt som anhöriga får avlastning. Syftet med insatsen kan också vara träning inför

vuxenlivet.

Korttidsvistelse kan erbjudas i särskilda korttidsboenden eller i en annan familj, så kallad stödfamilj. Vistelsen kan också förläggas till en rekreationsanläggning eller ett läger om detta planerats i samråd med handläggaren/ verkställaren i kommunen.

Vägledning

Insatsen ska, om behov finns, tillgodose både den enskildes behov av miljöombyte och rekreation samt behovet av avlastning samtidigt. Korttidsvistelse och avlösarservice i hemmet beviljas endast samtidigt i undantagsfall.

Någon rätt för den enskilde eller dennes företrädare att kräva en viss plats för korttidsvistelse eller läger finns inte.

Resor till och från korttidsvistelse är föräldrarnas ansvar. Resor kan omfattas av reglerna om skolskjuts.

Omfattning

Korttidsvistelse kan beviljas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen.

Huvudinriktningen är att en korttidsvistelse utanför det egna hemmet omfattar max 10 dygn per månad. I bedömningen bör det samlade behovet under hela året bedömas. Detta innebär att även dygn på exempelvis läger inkluderas.

Andra insatser bör övervägas om korttidsvistelsen är mer än 14 dagar per månad.

9 § 7 LSS Korttidstillsyn

Beskrivning

Fritidshem (skolbarnsomsorg) erbjuds till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år. Korttidstillsyn är en fortsättning på fritidshem och kan vara aktuellt för barn som bedöms tillhöra LSS och som har behov av fortsatt tillsyn även efter vårterminen slut det år man fyller 13 år. Syftet med insatsen är att tillförsäkra en trygg och meningsfull stund med omvårdnad när föräldrar förvärvsarbetar eller studerar.

Vägledning

Insatsen kan vara aktuell från och med vårterminens slut det år man fyller 13 år till och med att den enskilde slutar gymnasiet.

Insatsen ges i anslutning till skoldagen, samt under lov- och studiedagar under tid då föräldrar förvärvsarbetar eller studerar. Efter särskild prövning kan insatsen bli aktuell även av andra skäl.

Resor, utöver skolskjuts enligt skollagen, till och från korttidstillsynen ingår i föräldraansvaret.

Omfattning

Öppethållandet vid korttidstillsyn överensstämmer med annan kommunal fritidsverksamhet och erbjuds inte under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

9 § 8 LSS Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar

Beskrivning

Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar kan ha rätt till boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom. Behovet kan både vara orsakat av en problematisk skolsituation och av ett omfattande omvårdnadsbehov.

Vägledning

Insatsen "boende i familjehem eller bostad med särskild service, enligt LSS 9 § 8" ska i normalfallet inte bli aktuell förrän övriga stödåtgärder vidtagits och visat sig vara otillräckliga.

Insats enligt LSS 9 § 8 syftar inte till att skydda barn enligt lag om vård av unga (LVU) eller kompensera för bristande föräldraförmåga. Om sådan situation föreligger ska placering ske med stöd av SoL eller LVU.

För barn under 13 år ska familjehem övervägas i första hand.

Bostaden ska utformas så att varje barn och ungdom tillförsäkras en boendemiljö som är säker och trygg. En institutionsliknande miljö bör undvikas och bostaden bör utformas och utrustas så hemlikt som möjligt. Bostaden bör inte samlokaliseras med annan

LSS/ SoL verksamhet, till exempel korttidshem, bostad med särskild service för vuxna, daglig verksamhet eller särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre.

Insatsen kan även ges i ett familjehem. Familjehem innebär att man bor hos en annan familj än den egna. Individ- och familjeomsorgen (IFO) barn- och unga ansvarar för rekrytering och godkännande av familjehem för barn och ungdom. Omvårdnad, stöd och serviceinsatser samt fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del i insatsen och ges utifrån den enskildes individuella behov.

9 § 9 LSS Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad

Beskrivning

En bostad med särskild service är utformad så att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Bostaden är den enskildes privata och permanenta hem.

I anslutning till en bostad med särskild service finns fast bemanning och tillgång till gemensamma utrymmen.

Syftet med insatsen är att tillgodose behov av insatser dygnet runt. Enskild ska genom insatsen få alla sina behov av stöd och hjälp tillgodosedda. Detta innefattar såväl hjälp med exempelvis personlig vård, hemliv och avseende samhällsgemenskap.

Bostäder med särskild service ska vara av god standard och vara fullvärdiga. Den enskilde har kontrakt på bostaden med i praktiken samma innehåll och tyngd som om det vore ett förstahandskontrakt även i det fall som det formellt är ett andrahandskontrakt.

En bostad kan vara utformad på olika sätt, men dessa tre huvudformer kan urskiljas:

Gruppboende:

- är en boendeform för personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Ett litet antal lägenheter grupperade kring ett gemensamhetsutrymme och med personal dygnet runt.

Serviceboende:

- är en mellanform mellan ett boende i en mindre enhet och boendestöd enligt socialtjänstlagen. Ett antal lägenheter som har tillgång till service och social samvaro som ligger samlade i samma hus eller kringliggande hus/område. Omvårdnad, stöd – och serviceinsatser ges utifrån det individuella behovet, genom en fast personalgrupp.

Annan särskilt anpassad bostad:

- är en anpassad bostad med viss grundanpassning till personer med funktionsnedsättningar. Insatsen betraktas inte som en bostad med särskild service. I insatsen ingår inte omvårdnad, fritidsverksamhet eller kulturella aktiviteter. Lägenheten anpassas efter individuella behov.

Vägledning

Som bland annat framhållits av SKR finns ett antal domar från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) som klargör att det är kommunen som inom vissa ramar bestämmer hur ett beslut om en insats enligt LSS ska verkställas (se RÅ 2007 ref. 62 I och II, RÅ 2010 ref. 91 och HFD 2018 ref. 80). Innebörden av domarna är enligt SKR att det är kommunen som bestämmer hur en beslutad insats om t.ex. bostad med särskild service enligt 9 § 9 LSS närmare ska utformas.

I praktiken innebär det att det är tillräckligt att LSS-handläggare tar ställning till den enskildes rätt till insatsen i form av bostad med särskild service enligt 9 § 9 LSS. Bestämmandet av den närmare utformningen av insatsen kan då lämnas till exempelvis boendesamordnare eller annan i kommun som tar emot uppdraget (beställningen) att verkställa det gynnande beslutet om bostad med särskild service enligt 9 § 9 LSS.

Om den enskilde inte är nöjd med hur kommunen bestämt att insatsen närmare ska utformas i form av erbjudet boende, får detta beslut enligt HFD överklagas särskilt. Domstolens prövning i ett sådant mål är dock begränsad till att pröva om den närmare utformningen som kommunen bestämt och erbjudit – till exempel en gruppboende eller serviceboende eller en kopplad bostad eller satellit-lägenhet eller i ett så kallat trapphusboende – tillförsäkrar den enskilde goda levnadsvillkor. Därutöver bör domstolen inte besluta om hur insatsen ska utformas (RÅ 2010 ref. 91). Domstolen prövar alltså då bara om det kommunen bestämt att erbjuda är tillräckligt bra (goda levnadsvillkor) och ska inte bestämma var den enskilde ska bo.

Det finns alltså normalt ingen anledning att i samband med själva insatsbeslutet pröva den närmare formen av bostaden, utan att i första hand se det som en verkställighetsfråga som handläggaren inte behöver ta ställning till. Handläggaren kan sålunda begränsa sig till rätten till själva insatsen enligt LSS som sådan.

I vissa fall kan dock formen av bostad vara så tydlig att det med fördel kan anges i beslutet att bostad med särskild service i form av gruppboende eller serviceboende beviljas. Det kan vara uppenbart att det är just den formen av bostad som behövs. Det finns alltså heller inget förbud mot att ange formen i insatsbeslutet när det är motiverat.

Det är däremot givet att det ska framgå om det är särskilt anpassad bostad, i stället för bostad med särskild service, som beviljats. Detta då det är alternativa insatser enligt 9 § 9 LSS.

Kriterier för gruppboende: Ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov, behov av kontinuerlig närvaro av personal dygnet runt.

Kriterier för serviceboende: Ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov, behov av tillgång till personal dygnet runt. Den enskilde ska själv vara förmögen att på eget initiativ ta kontakt med personal.

Kriterier för annan särskilt anpassad bostad: Ett behov av en anpassad bostad som är tillgänglig och har plats för hjälpmedel. Möjligheten och rätten till bostadsanpassning i nuvarande bostad ska vara prövad men inte bedömas vara tillräcklig. Inget tillsyns- och omvårdnadsbehov krävs.

Stödet i boendet, som kan innefatta bland annat omvårdnad och fritidsaktiviteter, ska utformas efter brukarens individuella behov. Kravet på goda levnadsvillkor bedöms i de allra flesta

fall uppfyllas genom att den enskilde exempelvis har möjlighet att delta i en individuellt planerad fritidsaktivitet per vecka. Därutöver kan fritidsaktiviteter av mer tillfällig natur förekomma. För personer som bor i bostad med särskild service ska fritids- och kulturaktiviteter i första hand rymmas inom ramen för boendet.

Ansökan om annan särskilt anpassad bostad hanteras av Vård- och omsorgsförvaltningen i nära samarbete med bostadsbolagen.

9 § 10 LSS Daglig verksamhet

Beskrivning

Genom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning erkänner Sverige rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Det innefattar rätten att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete på arbetsmarknaden och i en arbetsmiljö som är öppen, som främjar integration och är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda den enskilde en meningsfull sysselsättning som bidrar till den personliga utvecklingen och främja delaktighet i samhället. Genom inflytande och medbestämmande ska den enskilde ges möjlighet att påverka och utforma innehållet i verksamheten.

Den dagliga verksamheten ska ta vara på varje persons vilja och resurser samt öka deltagarnas självständighet och självkänsla. Deltagarna ska erbjudas meningsfulla aktiviteter som bidrar till en stimulerande och utvecklande vardag. Insatsen ska ge möjlighet till sociala kontakter. Den dagliga verksamheten vara en miljö där var och en känner sig trygg.

Vid utveckling kan personen få stöd av DV för att ta sig vidare in på arbetsmarknaden via AF och att personen ofta ska ha provat insatser via AF innan det blir aktuellt med DV. Finns arbetsförmåga att tillgodogöra sig insatser via AF på öppna arbetsmarknaden ska ej DV beviljas då behovet tillgodoses via AF och öppna arbetsmarknaden ist.

Genom samarbete med företag och organisationer ska den dagliga verksamheten,

för den som önskar, i största möjliga utsträckning förläggas utanför enheterna som drivs i kommunens regi.

Vägledning

De flesta som ansöker om daglig verksamhet är ungdomar som snart ska lämna anpassad gymnasieskola. Andra ansöker först efter några år, när de har haft kontakt med Arbetsförmedlingen men inte lyckats ta sig ut på arbetsmarknaden. Det är angeläget att alla får pröva sina möjligheter till att få ett lönearbete. De som söker insatsen daglig verksamhet vill kanske helst ha ett lönearbete men saknar verktygen för att få det. Inte minst i övergången mellan skola och arbetsliv behöver ofta ungdomar stöd för att kunna pröva sina möjligheter till ett lönearbete. Det innebär i samråd med den enskilde en undersökning av alternativa vägar till arbete vid ansökan om daglig verksamhet vilket kan innebära stöd i kontakten med t.ex. Arbetsförmedlingen.

Rätt till insatsen föreligger för personer i personkrets 1 och 2 LSS vilka är i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Kortare kurser betraktas i detta sammanhang inte som utbildning. Personer som bedömts tillhöra personkrets 3 LSS och önskar insats i form av sysselsättning prövas enligt SoL.

Insatsen beviljas till enskilda i arbetsför ålder (mellan 18 år och riktåldern för pension) som står långt från reguljär arbetsmarknad. Insatsen beviljas inte om det av utredningen framgår att det föreligger en arbetsförmåga.

Personalen vid den dagliga verksamheten stödjer den enskilde med samtliga behov under tiden för den dagliga verksamheten. Endast i särskilda fall beviljas personlig assistans för den tid enskild är på sin dagliga verksamhet.

Resor till och från den dagliga verksamheten ingår inte i beslutet. Den enskilde kan ansöka om färdtjänst varpå rätten till insatsen prövas av handläggare för färdtjänst.

Habiliteringsersättning

Habiliteringsersättning betalas ut:

- till brukare som deltar i daglig verksamhet som är förlagd utanför boendet
  - till brukare som deltar i daglig verksamhet som är förlagd till boendet
- förutsatt att innehållet är strukturerat, meningsfullt och individuellt anpassat efter den enskildes behov och är dokumenterat i genomförandeplanen. Sådan ersättning kan i vissa fall vara tidsbegränsad.

Den enskilde erhåller habiliteringsersättning med förnärvarande 7 kronor per timme vid deltagande i daglig verksamhet. Ersättningen är undantagen från skatteplikt och räknas inte som inkomst. Habiliteringsersättning utbetalas vid närvaro i daglig verksamhet. Om den dagliga verksamheten är stängd på grund av till exempel klämdagar eller planeringsdagar betalas habiliteringsersättningen ut.

Omfattning

Huvudregeln är att den dagliga verksamheten omfattar vardagar under hela året. Den dagliga verksamheten medför inget anställningsförhållande. Semesterlagen och andra arbetsrättsliga lagar är därför inte tillämpliga.

Beslut om daglig verksamhet anges i antal dagar per vecka.

10 § LSS Individuell plan

Beskrivning

I samband med att en insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Den enskildes önskemål och behov styr vad planen ska handla om. Inför att den enskilde begär en individuell plan bör han/hon tänka igenom vad syftet är med planen och vem eller vilka som ska vara med på mötet.

Av den skriftliga planen bör framgå:

- syftet med planen
- mål och delmål
- vem som gör och ansvarar för vad
- tidpunkt för genomförande
- tid för uppföljning och utvärdering
- vilka som får ta del av planen.

Tanken är att den enskilde ska få en helhetsbild över sin situation. Planen kan innehålla både kortsiktiga och långsiktiga mål. Innehållet kan vara både övergripande och mer detaljerat, allt beroende på anledningen till att planen upprättas. I planen ska även redovisas åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller regionen.

Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Regionen och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer. Vid uppföljningsmötet går man igenom hur det har gått med det man kom överens om och om fortsatta möten behövs.

16 § LSS Förhandsbesked

I LSS finns en bestämmelse som har till syfte att underlätta för personer med funktionsnedsättning att flytta mellan olika kommuner. Genom bestämmelsen har den enskilde, om den vill flytta från en kommun till en annan, rätt att efter ansökan få ett så kallat förhandsbesked av inflyttningkommunen. Avsikten att flytta till kommunen måste dock vara klar och bestämd. Den enskilde kan inte kräva förhandsbesked av flera kommuner för samma tid.

Inflyttningkommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda för de insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till, om denne bosätter sig i kommunen. Den enskilde måste dock acceptera att det kan ta viss tid för inflyttningkommunen att ordna till exempel ett boende med särskild service enligt 9 § 9 LSS. Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. Skyldigheten att rent faktiskt tillhandahålla insatser inträder först sedan sökanden flyttat till kommunen.

Tillfällig vistelse i kommunen

En pågående LSS-insats ska inte tillgodoses genom vistelsekommunens försorg, eftersom behovet knappast uppkommer vid en tillfällig vistelse. Ett exempel på ett omedelbart behov som måste tillgodoses är om en medföljande personlig assistent hastigt blir sjuk och inte kan ersättas direkt från hemkommunen.